

CONCEPT-Verslag d.d. 28-02—2024

Locatie: raadszaal Brunssum, 15.00 uur – 16.50 uur

1. Opening

Voorzitter Van Caldenberg opent de vergadering. Hij verwelkomt de volgende leden:

- dhr. Hermans, wethouder Beekdaelen,
- dhr. Kannegieter, gemeenteraadslid Beekdaelen,
- dhr. Raes, gemeenteraadslid Beekdaelen,
- dhr. Kockelkoren, burgerlid gemeente Beekdaelen,
- mw. Hermans, wethouder Brunssum,
- mw. Offermans, gemeenteraadslid Brunssum,
- dhr. Kleuters, burgerlid gemeente Brunssum,
- mw. Turfboer, ministerie I&M,
- dhr. Van Hattem, ministerie Defensie,
- dhr. Kiffen, vliegbasis Geilenkirchen,
- dhr. Achten, secretaris

Eveneens nemen deel aan de bijeenkomst de heren Van der Leij (Ministerie van Defensie), Bovy (Provincie Limburg) en Demmers (vliegbasis).

2. Vaststellen concept-agenda

De agenda is ongewijzigd vastgesteld.

3. Mededelingen

Afmelding is ontvangen van dhr. Geurts.

4. Concept-verslag 8 november 2023.

Het concept-verslag is gewijzigd vastgesteld met de aanvulling dat mw. Offermans ook aan de vergadering heeft deelgenomen.

Naar aanleiding van het verslag. De dhr. Hermans heeft tijdens vorige CAL geïnformeerd naar de komst van nieuwe AWACS-vliegtuigen. Het ministerie van Defensie gaf toen aan dat er nog geen nieuwe informatie beschikbaar was. Dhr. Hermans spreekt zijn verbazing uit dat slechts een week na de vorige CAL een persbericht over nieuwe AWACS-vliegtuigen is gepubliceerd en vraagt waarom dit niet in het overleg gemeld is? Dhr. Van der Leij geeft aan dat ten tijde van het overleg ook bij de deelnemers van het ministerie van Defensie de aankondiging van de NAVO nog niet bekend was.

- Bespreken actielijst (003 -CAL-AWACS-2024)

De actielijst is vastgesteld met de volgende aandachtspunten:

6. Dhr. Hermans spreekt zijn dank uit voor de verkregen bijdrage van het ministerie van Defensie voor het geluidmeetnet.

9. Dhr. L'Espoir en dhr. Achten nemen op 7 maart a.s. deel aan de klankbordgroep voor de landelijke evaluaties van de COVM's.

5. Ingekomen stukken

Mw. Offermans informeert naar de volgende stap inzake de zienswijzen op de notitie reikwijdte en detailniveau in het kader van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Dhr. Van der Leij meldt dat ruim 2100 zienswijzen zijn ontvangen met ca. 7000 deelvragen. Uit het oogpunt van zorgvuldigheid wordt voor de Nota van Antwoord iets meer tijd genomen dan de eerder gemelde termijn van eind april / begin mei 2024.

6. Aanschaf NAVO E-7A Wedgetail-vliegtuigen ter vervanging van E-3A AWACS-toestellen

- A. Persbericht NAVO 15-11-2023 (009-CAL-AWACS-2024)
- B. Vragen Beekdaelen en Brunssum n.a.v. persbericht (010-CAL-AWACS-2024)
- C. Presentatie ministerie van Defensie n.a.v. vragen gemeenten (011-CAL-AWACS-2024)

Presentatie door luitenant-kolonel dhr. G. Dijkstra, ministerie van Defensie, senioradviseur Regie. Hij is deelnemer aan de stuurgroep voor het project initial Alliance Future Surveillance and Control (iAFSC) bij het NATO Supply & Procurement Agency (NSPA) dat logistieke ondersteunings- en verwervingsprojecten doet, waaronder aanschaf en onderhoud van AWACS vliegtuigen.

De vragen die door de gemeenten vooraf per brief aan het ministerie van Defensie vooraf gesteld waren komen in de presentatie aan de orde en worden na de CAL AWACS ook schriftelijk beantwoord (ingekomen brief voor een volgende vergadering).

De heren Dijkstra en Van der Leij duiden vooraf dat de beoogde aanschaf van de nieuwe bemande AWACS-toestellen onderdeel uitmaakt van een veel groter programma (AFSC) van de NAVO. Dit grotere programma is eerder door het ministerie van Defensie in de CAL toegelicht.

Dhr. Kockelkoren vraagt of er al keuzen zijn gemaakt t.a.v. het totale programma. Dhr. Dijkstra geeft aan dat hier nog niet door de NAVO over besloten is. Het is goed voorstelbaar dat het een mix van systemen wordt.

Dhr. Hermans informeert naar de planning en mogelijke keuzen voor de inzet van vliegbasis Geilenkirchen tot 2035. Dhr. Dijkstra verwacht dat met de keuze voor de nieuwe bemande NAVO-vliegtuigen een keuze wordt gemaakt voor minimaal de komende tien / twintig jaar op de basis Geilenkirchen. Uitgangspunt voor de NAVO is gebruikmaken van bestaande infrastructuur omdat de termijn tot 2035 kort dag is om continuïteit van de operationele inzet te garanderen.

Op vraag van mw. Hermans benadrukt dhr. Dijkstra dat nu vooral de focus ligt op de technische specificaties van de mogelijk nieuw aan te schaffen toestellen. De definitieve keuze voor de aanschaf van nieuwe vliegtuigen alsmede de wijze van operationele inzet dienen nog gemaakt te worden benadrukt dhr. Dijkstra.

Op een vraag van mw. Offermans antwoordt dhr. Dijkstra dat nu zeven landen gezamenlijk de voorbereidingskosten betalen, maar dat er nog definitief over de aanschaf moet worden besloten. In Nederland is eerst een brief aan de Tweede Kamer voorzien.

Mw. Offermans en dhr. Kleuters informeren naar het tijdpad van de afbouw van de huidige AWACS-vloot en vragen of deze toestellen na 2035 alle weg zijn. Dhr. Dijkstra verwacht dat vanaf 2030 gestart wordt met de afbouw van de huidige vloot. De vooralsnog beoogde zes nieuwe toestellen zullen dan waarschijnlijk vanaf 2035 de huidige vloot vervangen. Een en ander is afhankelijk van

nadere besluitvorming door de NAVO, mede in relatie tot geopolitieke ontwikkelingen. Over het aantal toekomstige vliegtuigen moet ook nog een keuze gemaakt worden door de NAVO.

Dhr. Hermans vraagt in hoeverre het ministerie van I&W betrokken is bij de aanschaf van de nieuwe toestellen in verband met de normstelling voor gezondheid voor de burgers van de gemeenten in Beekdaelen en Brunssum. Mw. Turfboer antwoordt, dat anders voor civiele luchtvaart in Nederland, er geen normstelling in Nederland is voor militaire vliegtuigen van de NAVO op een buitenlandse luchthaven. Wat betreft de vergunning van de vliegbasis Geilenkirchen is het zo dat de betrokken Duitse overheid hiervoor het bevoegde gezag is. Indien een nieuw vergunningentraject voor de basis aan de orde is is het aan de Duitse overheid om de milieubelangen daarin mee te wegen. Wanneer er sprake is van grensoverschrijdende effecten zijn er internationaal afspraken (Verdrag van Espoo) over het betrekken van buurlanden bij de besluitvorming. Zo gebeurt dat bijvoorbeeld t.a.v. de luchthaven in Luik.

Op de vraag van mw. Hermans meldt mw. Turfboer dat het ministerie van I&W vanwege ander gebruik luchtruim betrokkenheid had bij vliegveld Luik. Ook daar heeft de Nederlandse overheid formeel niets te zeggen over de buitenlandse vergunning. Dhr. Bovy bevestigt dit. Aanvullend verzoekt mw. Hermans het ministerie van I&W toch op te komen voor de belangen van de burgers in Beekdaelen en Brunssum.

Dhr. Van der Leij vult als voorbeeld van landelijke bilaterale afstemming aan dat de Notitie Reikwijdte en Detailniveau horende bij het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie door Nederland ook onder de aandacht is gebracht bij o.a. Duitsland. Op haar beurt dient Duitsland op grond van het verdrag ook Nederland te informeren.

Dhr. Hermans merkt op dat uit het Instellingsbesluit voor de CAL AWACS wel een rol voor I&W qua normstelling lijkt te zijn weggelegd. Dhr. Van de Leij wijst er nog op dat het bij de nieuwe toestellen om een afgeleide van een moderne versie van de Boeing 737 gaat. Omdat die toestellen in de civiele luchtvaart worden gebruikt kan daar volgens dhr. Van der Leij een vergelijking mee worden gemaakt.

Dhr. Van Hattem presenteert aan de hand van sheets (zie presentatie) een indicatieve vergelijking van het NLR van de geluidsbelasting tussen de huidige en toekomstige toestellen. Met de nodige voorbehouden, omdat bijvoorbeeld de definitieve configuratie nog niet bekend is en in de praktijk met de nodige variabelen rekening moet worden gehouden. De verwachting is dat de nieuwe AWACS-vliegtuigen een significante geluidsreductie ten opzichte van de oude vliegtuigen met zich meebrengen.

Indien een (vergelijkbaar) nieuw E-7 toestel vliegbasis Geilenkirchen aandoet is dhr. Van Hattem bereid om de CAL-leden vooraf te informeren, zodat zij het daadwerkelijke geluid kunnen ervaren. Hij geeft aan dat mogelijk dan ook eventuele geluidsberekeningen verricht kunnen worden. Dhr. Bovy vraagt of deze berekeningen ook eventueel bij een andere luchthaven gemaakt kunnen worden bij een vergelijkbaar civiel toestel. De heren Van Hattem en Dijkstra adviseren om dat niet te doen vanwege de andere configuratie van de militaire toestellen. Dhr. Bovy merkt op dat als vluchtgegevens bekend zijn deze gezien kunnen worden aan de hand van de metingen in Beekdaelen en Brunssum van het geluidsmetnet SensorNet. Afgesproken wordt dat dhr. Kiffen de vluchtgegevens aanreikt aan de gemeente Beekdaelen en dat deze gemeente de rapportage hiervan inzichtelijk maakt voor een volgende CAL AWACS (N.B. inmiddels uitgevoerd).

Dhr. Van Hattem merkt op dat ook militaire (NAVO-)vliegtuigen in Duitsland en Nederland zich moeten houden aan de wettelijke regels. De heren Bovy en Van Caldenberg vragen welke regels dan precies gelden en verzoeken dat aan de CAL duidelijk te maken.

Dhr. Dijkstra meldt dat de huidige AWACS-vliegtuigen geregistreerd staan in Luxemburg. Duitsland is voornemens om de nieuwe vliegtuigen in Duitsland te registreren en het is dan aannemelijk dat deze ook de Duitse wettelijke toelatingsprocedure doorlopen en ook zullen moeten voldoen aan de EU- en militaire richtlijnen. Eerst zal echter de configuratie van de nieuw aan te schaffen toestellen duidelijk moeten zijn.

Acties

1. Dhr. Van Caldenberg verzoekt de vertegenwoordigers van het ministerie van Defensie om in de brief over de nieuwe AWACS-vliegtuigen dan wel in een ander schrijven duidelijk te maken welke juridische regelingen in Nederland gelden voor het gebruik van militaire toestellen (bv. geluid, emissies), zodat het voor iedereen in de toekomst duidelijk is.

2. Dhr. Van Caldenberg verzoekt het ministerie van Defensie om het in de CAL AWACS tijdig kenbaar te maken als een Duitse vergunningsprocedure gaat lopen voor de nieuwe toestellen zodat de CAL AWACS mogelijkerwijs hierop kan reageren. Dhr. Van der Leij zegt dit toe.

Dhr. Caldenberg dankt de heren Dijkstra en van Hattem voor hun presentaties en nadere toelichting.

7. Landrum & Brown

A. Brief gemeenten aan de staatssecretaris van Defensie (024-CAL-AWACS-2023)

B. Reactie ministerie van Defensie aan gemeenten (012-CAL-AWACS-2024)

Duurzaamheid

Mw. Offermans waardeert de aandacht door Defensie voor duurzaamheid. Ze vraagt zich af of de nieuwe toestellen ook een positief effect kunnen hebben op de Oostflank voor Brunssum voor windenergie. Dhr. Van Hattem wil deze koppeling met de nieuwe toestellen niet maken en stelt voor om de uitkomsten van de separate gesprekken tussen de gemeente Brunssum en het ministerie van Defensie af te wachten. Hiervoor is een afzonderlijk overlegkader buiten de reikwijdte van de CAL AWACS.

Geluidsisolatie

Mw. Hermans spreekt haar erkentelijkheid uit voor de beantwoorde brief. Na tientallen jaren zal de aangebrachte isolatie mogelijk 'geen isolatie' meer zijn (door gaandeweg dalende effectiviteit ten gevolge van de degradatie van materialen). Graag verneemt ze waar, welke woningen met welke afspraken destijds zijn geïsoleerd. Dhr. Van Hattem wil dat best nagaan maar weet niet of de gegevens nog voorhanden zijn. Mw. Turfboer vermoedt dat toen is afgesproken dat alle inwoners van woningen binnen de 35 Ke-zone een eenmalig aanbod voor isolatie gekregen hebben. Indien dat bod destijds is afgewezen is er later niet meer geïsoleerd.

Dhr. Van der Leij verwijst in verband met na-isolatie ter illustratie naar de situatie in Leeuwarden en Volkel. Daar is destijds geïsoleerd uitgaande van geluidsniveaus van F-16 vliegtuigen. Nu wordt er ook gevlogen met luidere F-35-vliegtuigen op deze bases. Dit leidt tot een hoger geluidsniveau dan bij de oudere F-16 vliegtuigen. Daarom wordt onderzocht of de destijds aangebrachte isolatie ook toereikend is voor het geluid van een F-35. Op grond van de wet en de redelijkheid dient het ministerie van Defensie daarover nog uitspraken te doen.

Mw. Hermans dringt nogmaals aan op het door het ministerie van Defensie inzichtelijk maken van de afspraken van destijds, het uitvoeringsprogramma voor isolatie en de staat van de huidige isolatie.

Verwijzend naar Landrum & Brown mist dhr. Kockelkoren een uitspraak of de in de jaren tachtig aangebrachte isolatie nu nog 'aan de maat is' qua geluidniveau én materiaal (is dat niet verweerd?). Dhr. Van der Leij geeft hierop aan dat destijds éénmalig geïsoleerd is en dat onderhoud de verantwoordelijkheid van de eigenaar c.q. verhuurder is. Indien materiaal gedegradeerd is of aanpassingen van de woningen hebben plaatsgevonden door de eigenaar en/of verhuurder, dan is dat voor eigen rekening. Dhr. Kockelkoren betreurt het standpunt dat bewoners 'het zelf maar moeten oplossen'.

Mocht er sprake zijn van een veranderend geluidsniveau, mag dhr. Hermans dan de nadere toelichting van dhr. Van der Leij opvatten 'als een toezegging'? Dat is niet het geval volgens de heren Van der Leij en Van Hattem. Dhr. Hermans zegt dat hij hier nog een keer in een ander verband op terugkomt.

Op vraag van dhr. Van der Leij meldt dhr. Achten dat bij de provincie Limburg geen gegevens meer bekend zijn over welke huizen zijn geïsoleerd (Archiefwet). Dhr. Van der Leij geeft aan navraag te doen of het ministerie van Defensie de gegevens nog heeft.

Leefbaarheid

In de brief staat dat door een verkenner onderzoek wordt gedaan naar de leefbaarheid. Met dhr. Hermans stelt de vergadering vast dat deze passage niet correct is. Het gaat om het inrichten van een fonds ten behoeve van de leefbaarheid. Afsproken wordt dat de brief als in de vorige zin omschreven dient te worden beschouwd.

Zwavelhexafluoride

Dhr. Raes wijst erop dat dhr. Van Hattem heeft gesteld dat 'vertrouwd' moet worden op de regels voor emissies. Welke regels gelden dan? Als deze niet bekend zijn, hoe moet de burger dan hierop vertrouwen? Bovendien constateert hij te maken te hebben met een buitenlandse vliegbasis.

Dhr. Van Hattem meldt dat er regels zijn voor de uitstoot van zwavelhexafluoride maar dat militaire vliegtuigen een uitzonderingspositie hebben. Dat neemt niet weg dat uitstoot gemonitord wordt en hierover achteraf wordt gerapporteerd. Dhr. Raes constateert dat het eerste antwoord nu wordt genuanceerd. Hij wil toch graag meer verduidelijking over hoe het precies zit.

De heren Dijkstra en Van der Leij geven aan dat het ministerie van Defensie nu 'meelift' op landelijk onderzoek naar fijnstof bij Schiphol en dat later in overleg met RIVM bezien wordt of en zo ja, waar aanvullend onderzoek noodzakelijk is. Dhr. Dijkstra verwijst in algemene zin naar onderzoeken bij Schiphol die mogelijk ook uitgebreid kunnen gaan worden naar andere luchthavens. Dhr. Dijkstra neemt de oproep ter harte en zal het nader gaan bezien. In het algemeen wordt verwacht dat nieuwe vliegtuigen minder schadelijke stoffen uitstoten.

Dhr. Bovy adviseert de CAL-leden een advies uit te brengen aan het ministerie van Defensie/NAVO om in het kader van de aanbesteding de uitstoot van zwavelhexafluoride te beperken dan wel alternatieven te bezien om de uitstoot ervan geheel te voorkomen.

Afsluitend constateert dhr. Van Caldenberg, als voorzitter, dat sprake is geweest van een 'merkwaardige dialoog'. De afspraken over en de wijze van uitvoering van de isolatie zijn

bijvoorbeeld niet bekend in de vergadering, dat maakt het erg lastig om conclusies te trekken terwijl daar wel (hypothetisch) op de uitkomsten en aannames wordt 'voorgesorteerd'.

Actie

De voorzitter verzoekt het ministerie van Defensie conform het gedane aanbod, wellicht aangevuld met materiaal vanuit de gemeenten, e.e.a. voor een volgende CAL-vergadering inzichtelijk te maken, bijvoorbeeld op welke wijze er is geïsoleerd en met welke afspraken. Idem voor een aantal andere vraagpunten die nog verdere opheldering behoeven. Deze punten zullen op een rij gezet worden en aan het ministerie van Defensie worden toegezonden.

8. Klachten Informatie Centrum Luchtverkeer

A. Overzicht klachten van het 4e kwartaal 2023 (013-CAL-AWACS-2024)

B. Vliegbewegingen boven de woonkernen van Schinveld en Brunssum 4e kwartaalrapport 2023

De vergadering neemt kennis van de rapportages. Mw. Hermans informeert naar de reden van uitwijken over Brunssum op 20 november 2023 van een F-16 komende vanuit Geilenkirchen in opdracht van de luchtverkeersleiding in Beek. Kan er niet eerder worden afgestemd zodat uitwijken over de woonkernen vermeden kan worden? Dhr. Kiffen meldt dat 'Maastricht' het naastgelegen luchtruim controleert en op grond van de verkeerssituatie dan instructies kan geven.

9. Vervolg evaluatie CAL-AWACS

De volgende bijeenkomst van de CAL zal worden benut voor een besloten bijeenkomst over het advies aan de minister van Defensie n.a.v. de evaluatie. De reguliere CAL vindt schriftelijk plaats. Mochten er dan nog vragen zijn dan worden die behandeld na afloop van de bijeenkomst, hetzij in de eerstvolgende bijeenkomst na de zomerperiode.

10. Rondvraag

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

11. Sluiting

Niets meer aan de orde sluit de voorzitter onder dankzegging de bijeenkomst.